

Lligar una garba

(ALDC, IV, 829. *Lligar una garba*)

El concepte es refereix a ‘estrènyer les espigues tallades mitjançant un lligam’. El significat més estès és *lligar*, del llat. *LĪGARE*, que en cat. ant. coneixia la var. *lliar*, amb pas de $\check{y} > [i]$ pel hiat ocasionat i amb pèrdua de la -G- intervocàlica (com *RUMIGARE > rumiar*), consonant que es va restituir a través de medis jurídics i eclesiàstics; a més de les var. *lligat* 57 i *fer la lligada* 23, s’han generat *nigar*, per l’equivalència acústica $[li] = [ni]$, i *nyigar* 146, 186, 187, per palatalització de $[n]$ en contacte amb la $[i]$, i no per “un curiós encreuament amb *nugar*, pronunciat $[ɲ]ugar$ en part del País Valencià” (*DECat*), car *nyugar* per *nugar* només apareix en la loc. 190.

Fermar (var. *formar* 82, per labialització provocada per la *f*- inicial) és un der. de *ferm* (< llat. *FĪRMUS* ‘ferm, sòlid, durador’), que de ‘fixar, donar fermesa’ es va eixamplar cap a ‘lligar (fermament)’ (veg. una semblant derivació semàntica en *amarrar* 180, 187-189, des de ‘fermar amb corda el vaixell’, del neerlandès *aanmarren*), però en les localitats esmentades seria a través del cast. *amarrar* que del sentit nàutic ha generalitzat el més comú de ‘lligar’. Altres mots més locals es basen en a) l’instrument amb què s’estreny la garba: *bitllar* 9, perquè es fa amb una $[b'i\lambda\lambda\alpha]$

‘tronquet’, d’origen desconegut; *garrotar* (s. XIV) 50, 54, perquè es fa amb un *garrot* ‘pal fort’ (< fr. *garrot* < fr. ant. *guaroc*, der. de *garokier* ‘garrotar la càrrega d’un animal’, probable der. del francic **WROKKAN* ‘torçar fortament’); b) l’acte de ‘estrènyer, pitjar’: *estrènyer* 78, *estrenyir* 108, amb canvi de sufix; *piar* 93, 100 (< *pisar* < llat. *PINSARE*, var. del llat. cl. *PINSERE* ‘colpejar, percutir’), des de ‘trepitjar’; *serrar* 9, 86 (< llat. vg. *SERRARE* < *SERARE* ‘tancar’, der. de *SERA* ‘forrellat, pany’); c) ‘embolicar amb un cordill’: *sogar* ‘lligar amb *soga*’ 118 (< preromà *SOCA*); *posar el vencill* 69 (< llat. vg. **VINCĪCULUM* ‘lligam’, modificació de *VĪNCULUM* per influència de *VĪNCĪRE* ‘lligar, subjectar’); *rollar* 161, *enrollar* 167 (< llat. *ROTULARE*, der. de *RŌTA* ‘roda’); *fer el feix* 108 (< llat. *FASCE* ‘lligall de branquillons, espigues, etc. formant un manat’).

Constatem, doncs, el domini general de *lligar* (amb var. fonètiques) i l’assentament del seu sinònim *fermar* en mall. i men.

Són mots normatius *lligar* i *fermar*, des del *DG1*, 1932. Altres mots, com *garrotar*, *serrar*, *sogar*, tenen valors generals aproximatius.

